

บทความวิจัย

สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Midwifery Nursing Competencies among Nursing Students of

Srimahasarakham Nursing College

อรุณี ศรีสุย¹, สิวาพร พานเมือง², กัญญา ทูลธรรม³, สุปิยา วิริไฟ⁴ และปาริชาติ วันชูเสริม⁵

Arune Srisuying¹, Siwaporn Phanmuang², Kanya Toontum³

Supiya Wirifai⁴ and Parichat Wunchooserm⁵

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย : การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปี 4 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 151 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และ 2) แบบประเมินสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติทดสอบที

ผลวิจัย : นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.51$, $SD = .48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.16$, $SD = .72$) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ($M = 3.56$, $SD = .52$) และด้านความรู้ ($M = 3.52$, $SD = .53$) อยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป : ความรู้ เจตคติ และทักษะปฏิบัติการพยาบาลก่อให้เกิดสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์, นักศึกษาพยาบาล

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

²พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

³พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

⁴พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

⁵พยาบาลวิชาชีพ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

ABSTRACT

Objective : To study the nursing and midwifery competencies among nursing students of Srimahasarakham Nursing College.

Methods : A descriptive design was applied for 151 with fourth year nursing students in Srimahasarakham Nursing College in academic year 2016. The data was collected from January to September 2017 by using two questionnaires- the demographic characteristic questionnaire, the nursing and midwifery competency questionnaire. Data analysis was conducted using descriptive statistics and t-test.

Results : The nursing and midwifery competency of the nursing students was at the high level ($M = 3.51$, $SD = .48$). The attitude domain was at the highest level ($M = 4.16$, $SD = .72$), whereas the practice and knowledge domains were at high level ($M = 3.56$, $SD = .52$; $M = 3.52$, $SD = .53$, respectively). Comparing with the standard criteria 70%, the nursing students had higher score of nursing and midwifery competency than standard criteria ($p < .05$).

Conclusion : Knowledge, attitude, and practice are all contributes to effective nursing and midwifery competencies and could use to develop nursing instruction for enhancing competency of nursing students

Keywords : Competency, Nursing and midwifery, Nursing student

ความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติการพยาบาลและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการในระบบสุขภาพ เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคม ทั้งบุคคลปกติ บุคคลเจ็บป่วยและครอบครัว รวมทั้งชุมชน วิชาชีพพยาบาลมีความเชื่อมโยงโดยตรงต่อภาวะสุขภาพและความปลอดภัยของชีวิตประชาชน ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการพยาบาลมีความชำนาญในการพยาบาลเฉพาะด้าน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของคุณภาพด้านการพยาบาล¹⁻²

ปัจจุบันวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 โดยมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่ รายวิชาการพยาบาลมารดา

ทารกและการผดุงครรภ์ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 8 หน่วยกิต และรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 5 หน่วยกิต สำหรับรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์¹ มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและกระบวนการพยาบาลแบบองค์รวมบนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทร การพยาบาลมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดในภาวะปกติ โดยยึดหลักจริยธรรม กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพและหลักสิทธิมนุษยชน เลือกใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ครอบครัวในการดูแลตนเอง และฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์¹ มีลักษณะรายวิชาคือ ให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติทักษะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมบนพื้นฐานทฤษฎีการดูแลด้วยความเอื้ออาทร

ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติกรสร้างเสริม ป้องกัน รักษา บำบัด บรรเทาอาการ และฟื้นฟูสุขภาพในระยะตั้งครรรค์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอดและ การให้บริการวางแผนครอบครัวและปัญหา มีบุตรยากทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนตามสภาพจริง ในทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ ตามหลักวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยความเมตตา กรุณา สามารถแสดงภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานร่วมกับทีม การพยาบาลในหน่วยบริการทุกระดับทั้งในและนอกสถาบัน โดยใช้ความคิดวิเคราะห์ในเชิงสร้างสรรค์ด้วยจิตสาธารณะ โดยมีกิจกรรมที่นักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติในห้องคลอดคือ การเฝ้าคลอด การทำคลอด การพยาบาลทารกแรกเกิดทันที หลังคลอด และการพยาบาลหลังคลอด

สำหรับรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1, 2 ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและกระบวนการพยาบาลแบบองค์รวมบนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทรในการพยาบาลมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรรค์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ภายใต้อาณัติจริยธรรม กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ และหลักสิทธิมนุษยชน เลือกใช้ทรัพยากร เทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ครอบครัวในการดูแลตนเอง โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานในสภาพการณ์จริงในห้องคลอด โรงพยาบาลมหาสารคาม โรงพยาบาลร้อยเอ็ด โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ และโรงพยาบาลยโสธร โดยมีกิจกรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับมารดาที่ได้รับการคลอดโดยใช้สูติศาสตร์หัตถการ ได้แก่ มารดาที่ได้รับผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง มารดาที่ได้รับการช่วยเหลือการคลอดโดยใช้เครื่องสูญญากาศ และปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน อันจะเป็นการส่งเสริมให้หญิงตั้งครรรค์มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจก่อนคลอดลดความวิตกกังวล และสามารถปรับตัวสู่บทบาทการเป็นมารดาหลังคลอดได้อย่างเหมาะสม

การศึกษาในรายวิชาดังกล่าวข้างต้นได้มีการออกแบบและ

จัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธีภาคทฤษฎีมีการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยการบรรยาย อภิปราย สาธิต สาธิตย้อนกลับ การศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอกรณีศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ในวิชาพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 จำนวน 4 หน่วยกิตระยะเวลา 16 สัปดาห์ และรายวิชาปฏิบัติพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 จำนวน 4 หน่วยกิตระยะเวลา 8 สัปดาห์ และสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในวิชาพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 จำนวน 3 หน่วยกิตระยะเวลา 12 สัปดาห์ และรายวิชาปฏิบัติพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 จำนวน 2 หน่วยกิตระยะเวลา 4 สัปดาห์ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณาจารย์ในกลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์มีความเชื่อว่าการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง ก่อนลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง จะช่วยให้นักศึกษามั่นใจมากขึ้น และปรับตัวในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น กิจกรรมต่างๆ ก่อให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ได้ทดลองทำตามทำตามแบบที่อาจารย์สาธิตให้ดู มีอาจารย์คอยดูแลเอาใจใส่ การฝึกภาคปฏิบัติในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการฝึกภาคปฏิบัติในการดูแลมารดาทารก โดยการคลอดครั้งแรกของนักศึกษา มีความสำคัญต่อการก้าวสู่วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ประสบการณ์ที่ประทับใจในการฝึกภาคปฏิบัติด้านการผดุงครรภ์ครั้งแรกในการดูแลมารดาทารกในระยะคลอด การทำคลอด จะช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และสามารถสร้างพยาบาลวิชาชีพที่พึงประสงค์และมีคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษามีสมรรถนะด้านการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์^{3,4}

สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ ประกอบด้วย ความรู้ด้านการพยาบาลในการดูแลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ และทักษะด้านการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ ทั้งนี้ในการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกในระยะตั้งครรรค์ประกอบด้วย การดูแลการตั้งครรรค์ และ ทารกในครรรค์ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของหญิง ตั้งครรรค์ เพื่อเฝ้าระวัง และติดตามความผิดปกติที่เกิดขึ้น

ขณะตั้งครรภ์ รวมทั้งการให้ความรู้ และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ การพยาบาลมารดา ทารกและทารกคลอด การพยาบาลมารดาทารกหลังคลอด ทักษะการพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน ความสามารถด้านทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพทักษะด้านการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์ พร้อมค้นหาสาเหตุ และหาแนวทางการแก้ไข ป้องกัน และลดอาการแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์ เพื่อคัดกรองโรค เพื่อลดอัตราการตายของมารดา และทารกในครรภ์ เช่น การคลอดผิดปกติ การเสียเลือด การติดเชื้อ การคลอดก่อนกำหนด เพื่อช่วยให้ทารกคลอด และมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตนระหว่างการตั้งครรภ์เพื่อลดความกังวล และส่งเสริมสุขภาพมารดาทารกในขณะตั้งครรภ์ สมรรถนะการพยาบาลในระยะคลอด ประกอบด้วยการปฏิบัติกรพยาบาลต่อมารดาในระยะคลอด ประกอบด้วยทักษะการปฏิบัติพยาบาลในการดูแลมารดาทารกในระยะที่ 1 2 3 และ 4 ของการคลอด ความรู้การพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด เป็นภาวะที่ทำให้หญิงที่ตั้งครรภ์และบุตร มีโอกาสได้รับอันตรายและมีโอกาสตายสูงทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ภาวะเสี่ยงหรือภาวะผิดปกติทางสูติศาสตร์

อย่างไรก็ตามจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่านักศึกษามีความกลัวและความวิตกกังวลมีความเครียดต่อบรรยากาศในการฝึกปฏิบัติงาน ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลรวมทั้งไม่สามารถนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในห้องคลอดได้ ทั้งการนำทฤษฎีเกี่ยวกับการเฝ้าคลอด การดูแลมารดาในระยะรอคลอดในระยะคลอด กลไกการคลอด การช่วยเหลือการคลอดปกติและการคลอดผิดปกติ การพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน และการพยาบาลมารดาและทารกหลังคลอดไปใช้ได้⁵ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นใน

การพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ต่อไป เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนและผู้สอนมีความสุขรวมทั้งมารดาและทารกได้รับการดูแลที่ดีในระยะคลอดส่งผลให้มารดาและทารกปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลกับเกณฑ์มาตรฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2560

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปี 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปี 4 รุ่นที่ 31 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ทุกคน จำนวน 151 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria) ได้แก่ 1) ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 1-2 2) มีผลการเรียนผ่านในรายวิชาภาคทฤษฎีการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ในการศึกษาที่ผ่านมา และ 3) มีความยินดีและเต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- 1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ และคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร
- 2) แบบประเมินสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและประสบการณ์วิชาชีพประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 84 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่

2.1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลมารดาทารกและ
ผดุงครรภ์ จำนวน 31 ข้อ 2.2) ด้านปฏิบัติการพยาบาล
มารดาทารกและผดุงครรภ์ จำนวน 49 ข้อ และ 2.3) ด้าน
ทัศนคติต่อการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์
จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะตัวเลือกเป็นมาตราวัดแบบ
มาตราส่วน 5 ระดับ (5 = มีสมรรถนะระดับมากที่สุด, 1 =
มีสมรรถนะระดับน้อยที่สุด) เครื่องมือนี้ผ่านการตรวจสอบ
ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า
ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) เท่ากับ
.86 ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ ปรับภาษา
ให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย และจัดเรียงความสำคัญของข้อ
คำถาม จากนั้นนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่อง
มือ (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 ราย
วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับสถิติสัมประสิทธิ์
ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้
เท่ากับ .84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านการ
อนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของวิทยาลัย
พยาบาลศรีมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่าง
ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
และการเข้าร่วมวิจัยจะไม่มีผลต่อผลการเรียนและข้อมูลจะ
เป็นความลับเฉพาะผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง การอภิปรายจะ
แสดงถึงผลภาพรวมของการวิจัยเท่านั้น การเข้าร่วม

โครงการเป็นไปตามความสมัครใจและสามารถถอนตัวออก
จากการวิจัยครั้งนี้เมื่อใดก็ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการ
วิจัยของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่ม
ตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะ
ได้รับ โดยให้นักศึกษาลงชื่อในใบยินยอมเข้าร่วม
โครงการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลัง
นักศึกษาตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบ
ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล
ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะการ
พยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์กับเกณฑ์มาตรฐาน
ด้วยสถิติทดสอบที (paired t-test) กำหนดระดับนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 88.75) และมี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดหลักสูตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับ
ดี (ร้อยละ 53.64) (ตาราง 1)

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดหลักสูตร

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	17	11.25
	หญิง	134	88.75
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดหลักสูตร			
2.00 - 2.50		16	10.60
2.51 - 2.99		53	35.10
3.00 - 3.50		81	53.64
3.51 - 4.00		1	0.66

2. สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการ
ผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการ
พยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ($M = 3.51$, $SD = .48$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา
พบว่า ทั้งรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการ
ผดุงครรภ์ 1 และ 2 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะ

อยู่ในระดับมาก ($M = 3.62$, $SD = .46$, $M = 3.51$, $SD = .58$) (ตาราง 2)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทัศนคติอยู่ในระดับ
มากที่สุด ($M = 4.16$, $SD = .72$) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล
($M = 3.56$, $SD = .52$) และด้านความรู้ ($M = 3.52$, $SD = .53$) อยู่ในระดับดี (ตาราง 3)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ โดยรวมและจำแนกตามรายวิชา

สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์	M	SD	การแปลผล
สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์โดยรวม	3.51	.48	มาก
สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1	3.62	.46	มาก
การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์	3.61	.46	มาก
การพยาบาลมารดาทารกในระยะคลอด	3.61	.47	มาก
การพยาบาลมารดาทารกในระยะ 24 ชั่วโมงหลังคลอด	3.66	.45	มาก
สมรรถนะรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2	3.51	.58	มาก
การพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อน			
ระยะตั้งครรภ์	3.46	.64	ปานกลาง
การพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อนใน			
ระยะคลอด	3.41	.57	ปานกลาง
การพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อน			
ในระยะหลังคลอด	3.72	.53	มาก

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ จำแนกเป็นรายด้าน

สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์	M	SD	การแปลผล
ด้านความรู้	3.52	.53	มาก
ด้านทัศนคติ	4.16	.72	มากที่สุด
ด้านการปฏิบัติการพยาบาล	3.56	.52	มาก
โดยรวม	3.51	.48	มาก

3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลกับเกณฑ์มาตรฐาน

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลกับเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 70) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาล

มารดาทารกและการผดุงครรภ์โดยรวมมีค่าเท่ากับ 300.43 คะแนน (SD = 34.71) คิดเป็นร้อยละ 100 ที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 70) พบว่า สมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.276$, $p = .024$) (ตาราง 4)

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลกับเกณฑ์มาตรฐาน

สมรรถนะการพยาบาล	ช่วงคะแนน	เกณฑ์มาตรฐาน	คะแนนเฉลี่ย	t	p-value
มารดาทารกและการผดุงครรภ์	ที่เป็นไปได้	(ร้อยละ 70)	ของสมรรถนะ		
ด้านความรู้	31-155	108.5	109.34 (14.56)	.707	.481
ด้านทัศนคติ	4-20	14.0	14.74 (1.82)	5.008	.000*
ด้านการปฏิบัติการพยาบาล	49-245	171.5	176.55 (20.23)	3.067	.003*
โดยรวม	84-420	294.0	300.43 (34.71)	2.276	.024*

*p-value < .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.51$, $SD = .48$) เมื่อพิจารณาสมรรถนะเป็นรายวิชาพบว่า ทั้งรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และ 2 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน ($M = 3.62$, $SD = .46$, $M = 3.51$, $SD = .58$) สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลนั้น จะเป็นการนำองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี

และนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลกับหญิงตั้งครรภ์ ผู้คลอด และมารดาหลังคลอดในสถานการณ์จริง ภายใต้การดูแลและการสอนภาคปฏิบัติโดยอาจารย์พยาบาล ทั้งในการตั้งครรภ์ปกติ และการตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ภาคปฏิบัตินั้นประกอบด้วยการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทฤษฎีสู่การดูแลผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน การซักประวัติ การตรวจร่างกาย และการประเมินแบบแผนสุขภาพของผู้รับบริการ การวางแผนกิจกรรมการพยาบาลร่วมกับอาจารย์ผู้สอน วิเคราะห์และกำหนดปัญหาในการดูแลที่สำคัญด้วยการประชุมปรึกษาก่อนการให้การพยาบาลประจำวัน (pre-conference) โดยอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยอาจารย์ผู้สอนจะมีการติดตามและประเมินการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะและประเมินผลการปฏิบัติการ

พยาบาลประจำวัน⁶⁻⁷ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.16$, $SD = .72$) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ($M = 3.56$, $SD = .52$) และด้านความรู้ ($M = 3.52$, $SD = .53$) อยู่ในระดับดี สามารถอธิบายได้ว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 1 และ 2 นั้น มีรูปแบบและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางภายใต้บริบทการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีอัตราส่วนของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนที่เหมาะสม เป็นไปตามมาตรฐาน ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนสามารถดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง การเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น อาจารย์ผู้สอนมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สอน มีการสอนและการสาธิตย้อนกลับในทักษะปฏิบัติที่จำเป็นอย่างยิ่ง มีการสอดแทรกเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ ปลุกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดองค์ความรู้ มีทัศนคติที่ดี มีความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ที่ดีขึ้น⁶⁻⁸

2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลกับเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 70) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่าในการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ ภายใต้บริบทและสถานการณ์จริง ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้จากทฤษฎีไปประยุกต์ในการวางแผนและการปฏิบัติการพยาบาล โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเหมาะสม รวมถึงมีการสะท้อนคิดและการให้คำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนในการเขียนแผนการพยาบาลผู้ป่วยประจำวัน (nursing care plan) การแนะนำประเด็นปัญหาที่สำคัญ หรือแหล่งองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลผู้ป่วยในรายที่ได้รับมอบหมาย

(case study)⁹⁻¹⁰ การค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึงการค้นคว้าจากจากหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ รวมถึงการสืบค้นข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและวางแผนการพยาบาลให้ดียิ่งขึ้น⁶⁻⁷ สอดคล้องกับการศึกษาของศุภวดี แถวเพีย และคณะ (ที่พบว่าการจัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ 2) ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์แบบเอื้ออาทร 3) การนำเสนอพัฒนาการของผู้เรียนผ่านหลักฐาน 4) เชื่อมโยงกิจกรรมโดยบูรณาการพันธกิจอื่นกับการเรียนการสอนตามสภาพจริง สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านการผดุงครรภ์หลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะสูงกว่าเกณฑ์ ยกเว้นด้านความรู้ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากเนื้อหาความรู้โดยเฉพาะในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 ซึ่งมุ่งเน้นการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ในรายที่มีความเสี่ยงหรือมีภาวะแทรกซ้อน ซึ่งมีความยากและความซับซ้อน อาจารย์ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ หรือวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจมากขึ้นในประเด็นที่มีความยากและความซับซ้อน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดรูปแบบหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพยาบาลมารดาทารกที่มีภาวะเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อนระยะตั้งครรภ์และในระยะคลอด
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อสมรรถนะการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์

เอกสารอ้างอิง

1. พิริยา ศุภศรี. (2547). การพยาบาลมารดาที่ยึดครอบครัวเป็นศูนย์กลาง: จากปรัชญาสู่การปฏิบัติ. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 12(3), 1-11.
2. สภาการพยาบาล. ข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา 25 เมษายน 2551.
3. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. คู่มือการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ปีการศึกษา 2559. มหาสารคาม: วิทยาลัย; 2559.
4. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. คู่มือการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ปีการศึกษา 2559. มหาสารคาม: วิทยาลัย; 2559.
5. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. รายงานการประเมินตนเองด้านการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2559. มหาสารคาม: วิทยาลัย; 2559.
6. มลิวัด เลิศสาครศิริ, วรณิ เตียววิเศษ, สุธาร์ตน สุวารี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 2555; 35(2): 91-9.
7. ธาวิวรรณ ไชยบุญเรือง, สุสันหา ยิ้มแย้ม. สมรรถนะในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรนานาชาติ. วารสารสภาการพยาบาล 2556; 28(3): 55-67
8. ศุภวดี แก้วเพี้ย และคณะ. รูปแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการผดุงครรภ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2558; 33(supply 1): 27-36.
9. ธัญพร ชื่นกลิ่น, วัชรรา เล่าเรียนดี. การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 2555; 4(1):112-30.
10. ชัชวาล วงษ์ขาริ. การสอนบนคลินิกในรายวิชาการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่สำหรับนิสิต Generation Z. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ 2558; 31(2):130-40.